

"En mærkelig faldskærm hang i naboens frugttræ"

om fejlredkastning af våben og sabotagemateriale over et beboelseskvarter i Næstved

Dorothy 01.05.15

9. april 1940, dagen tyskerne indtog Danmark, forløb så godt som på almindeligvis i Næstved. Børnene gik i skole, selv om de naturligt nok var stærkt interesserede i hvad der var ved at ske. Myndighederne havde, skulle det værste ske, allerede forberedt sig, og nu blev dette iværksat. Om eftermiddagen kom ordren om mørklægning. Alle skulle om aftenen dække deres vinduer til med mørklægningsgardiner eller med sort papir, intet indendørslys måtte være synligt udenfor. Alt udendørslys skulle afskærmes, inkl. gade- og trafikbelysning samt lygter på biler og cykler. Nu var der kulsort udenfor om aftenen og natten og dermed ganske uhyggeligt, og sådan var det i Næstved, og over hele Danmark i de næste godt fem år. Formålet med mørklægningen, var at forhindre fjendtlige fly i at finde vej om natten ved at følge byerne oppe fra luften.

E. Tilflugtsrum.

a. Offentlige Tilflugtsrum.

I Næstved Luftværnsomraade er der indrettet ialt 9 offentlige Tilflugtsrum, særlig beregnet for Trafikanter og med Plads til 1095 Personer.

1. Brogade 10, A/S H. O. Birksted	65	Personer.
2. Ringstedgade 17, Automobilforh. Offer Andersen	200	—
3. Ringstedgade 44—52, Tømrerm. Christensen	60	—
4. Sparekassen i Ny Holsted	50	—
5. Sparekassen, Hjultorvet	40	—
6. Næstved Diskontobank, Axeltorv	200	—
7. Bryggeriet „Fønix“, Vordingborgvej	200	—
8. Raadhuset, Teatergade	200	—
9. Sparekassen „Ved Rampen“	80	—

12

Ialt ... 1095 Personer.

<https://www.youtube.com/watch?v=erMO3m0oLvs>

Dagen efter blev der indkaldt mandskab til det civile luftværn. Det var der også lavet planer for. Der blev etableret en observationspost på Sjølundstårnet, og der var, når luftalarmen lød, hjælpecentraler flere steder i byen bemandet med specialuddannede folk, som f.eks. brandmænd og sygehjælpere, som kunne træde til hvis det blev nødvendigt. 6 sirener blev stillet op i Næstved og en på Herlufsholm skole. Der blev etableret offentlige tilflugtsrum i byen i tilfælde af at sirenerne, dvs. luftalarmen, gik i gang medens man var på arbejde eller i byen for at købe ind. Senest 3 minutter efter sirenerne hørtes, skulle gader og veje være mennesketomme. Næstved luftværnsforening udgav et fint hæfte på hele 21 sider, som i detaljer beskrev Næstveds beskyttelsesplan. Med alt fra hvordan man indrettede et tilflugtsrum i sit eget hjem, til hvad man skulle gøre hvis man ikke var i nærheden af dækning når sirenerne hylede. Man skulle "lægge sig fladt ned på jorden, helst i en grøft eller anden fordybning, skærme hovedet med armene eller klædningsstykker, holde munden åben eller stikke en blyant eller en pind mellem tænderne fra mundvig til mundvig."

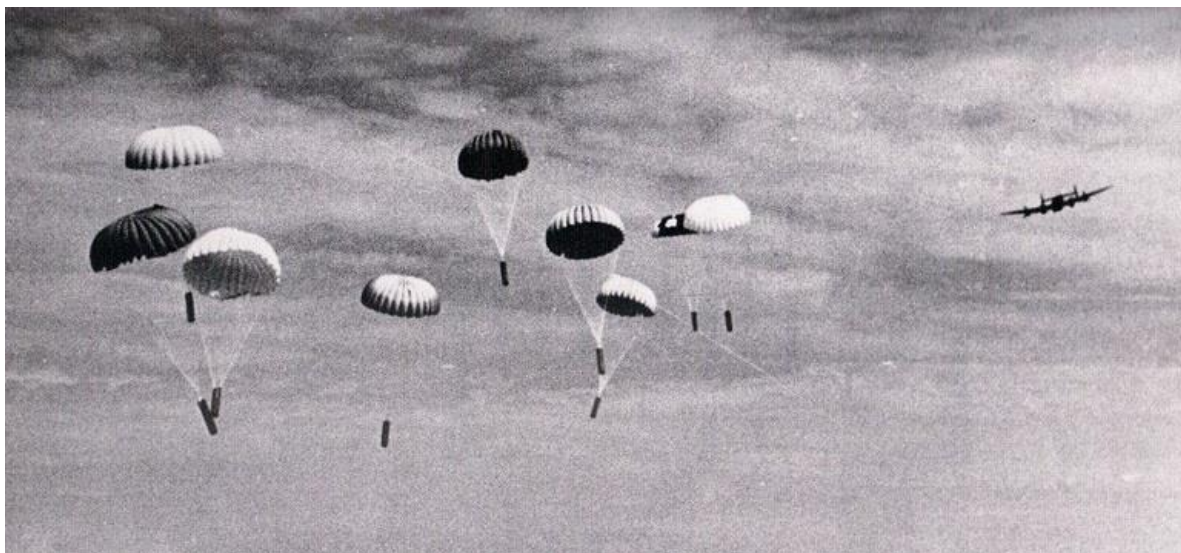
Sjølundstårnet

Luftværnsmandskabet i Næstved holdt et vågent øje med luftrummet, og luftværnssirenerne gik i gang når fjendtlige fly var i nærheden. Så kunne man nå i dækning i tide. Sirenerne gik mange gange. Og man kan undre sig over hvad alle de fly, som satte alarmerne i gang i Næstved, lavede. England var ikke uvenner med Danmark, de to lande var ikke i krig med hinanden. Og så skulle man ikke tro at det britiske luftværn RAF, Royal Air Force, havde noget at gøre over Danmark. Men det havde de. Ikke at det var danskerne de var ude efter. De få gange de smed bomber i Danmark var på steder som militært var vigtige for tyskerne. Næstved var ikke et mål, der blev ikke smidt bomber her.

De britiske bombefly var på vej til Nordtyskland. Det var store larmende fly med en besætning på 7-10 mand, lastet med enten bomber til at nedkaste over byer, eller miner til at smide i havet for at forstyrre skibstrafikken. Danskerne kaldte disse fly for "flyvende fæstninger". De britiske fly blev beskydt fra landjorden og oppe i luften af tyske kampfly. En gang skete der noget i Næstved, og det var et såkaldt "dogfight-hundeslagsmål". Altså oppe i luften. En nat, det var faktisk på Hitlers fødselsdag, fløj 425 britiske bombefly over Næstved på vej til og fra Tyskland. Et af disse fly blev jagtet af et tysk kampfly over Næstved, og de skyd mod hinanden. Flere huse ved banen blev ramt af projektiler. Ingen blev ramt, men flere projektiler fløj igennem vinduerne og et projektil ramte lige over hovedet på en lille pige, som lå og sov i sin seng.

I de sidste år af krigen kunne de britiske fly også være lastet med containere fyldt med våben, ammunition og andet sabotagemateriale, som skulle smides ned til de danske modstandsfolk. Der var oprettet en hemmelig organisation i London hvorfra briterne styrede deres hjælp til modstandsbevægelsen i Danmark. Det hed SOE. De sørgede for at danskerne fik besked om aftenen via radioen, i kode, hvis der skulle være nedkastninger den nat. F.eks. "En hilsen til Helene", så vidste de med den kode, at de på cyklen skulle ud i den mørke nat til marken, langt væk fra beboelse, hvor de havde aftalt nedkastningen. Her skulle de stå klar og blinke et signal til flyet. Hvis de var heldige havde de en lille radiosender, en "eureka", så kunne flyet bedre finde dem også i dårligt vejr. En sådan mission var anden gang Næstvedborgerne kom direkte i fare. Det skete natten mellem den 7. og 8. februar 1945.

Der havde ikke før været nedkastninger i nærheden af Næstved på det tidspunkt, så ingen ventede en nedkastning her i nabolaget. Alle håbede på en rolig nat, det var koldt, mørkt og det sneede. Men kl. 01.45 lød sirenerne, der var luftalarm, der var bemærket fjendtlige fly over Sjælland. I Næstved sagde de "her sker der aldrig noget", og mon ikke mange blev i deres senge og sov videre? Nogle i den nordlige bydel blev dog vækket af lyden af et lavflyvende fly, og ved lyden af en eksplosion ca. 20 minutter i 3. Men så var der atter stilhed, så de vendte sig om i sengen og sov videre.

Nogle beboere på Ny Holstedvej, Gartnervej og Militærvej fik derimod et chok for livet. For godt nok dalede 24 containere med deres faldskærme stille ned til jorden, men nogle af dem ramte husene. Lige pludselig faldt genstande ned igennem deres tage. En faldskærm havde i øvrigt ikke foldet sig ud, og containeren var faldet til jorden med eksplosionen til følge. Det må have været voldsomt skræmmende. Hvad skete der, var krigen for alvor kommet til Næstved? Var det bomber som var blevet smidt? Jeg har hørt fra Edith som var barn, og boede på Ny Holstedvej den gang. Hendes moster boede overfor. De fik en container igennem taget på deres hus. Den blev åbnet ved faldet, sådan at en del våben faldt igennem loftet og stoppede klods op ad mosterens seng. I nabohuset gik det endnu værre til. Her faldt der 2 containere igennem taget på forhuset. En metalcontainer var et rør på 1 meters længde, 50 cm i diameter og den kunne med indhold veje op til 200 kg.

Beboerne fra nr. 42, hvoraf den ene var modstandsmand, kunne fornemme at her skulle de være ekstra påpasselige, så de kontaktede luftværnet nede i byen. En bombesagkyndig tog straks ud til dem for at konstatere at begge containere indeholdt sprængstof. Det var ikke noget de selv kunne håndtere, der skulle eksperthjælp til, og når de blev hirkaldt så ville tyskerne også få besked. Med is i maven besluttede de derfor at vente og se om der lå andre containere i nærheden. I givet fald, var det meget vigtigt at modstandsbevægelsen kunne samle så meget som muligt sammen inden tyskerne kom. Jeg går også ud fra at de lige kontrollerede hos naboerne, at ingen var kommet til skade eller havde brug for hjælp. Men husk det var midt om natten, og man intet lys måtte vise udenfor.

Da det blev daggrø, og lyst samledes alle beboerne på Ny Holstedvej, Gartnervej og Militærvej udenfor for at se hvad der var sket. Her kan I se på kortet hvordan vejene ligger mellem to jernbanelinjer, midt i mellem Herlufsholm og storcentret. Flere containere havde ramt huse, 3 var faldet i en nærliggende gårds mødding, flere hang med faldskærmene i telefonledningerne og andre var spredt rundt i haverne.

På Militærvej 11 må de have sovet igennem det hele. Lige indtil Fru Rasmussen stod tidligt op som hun plejede. Den morgen vækkede hun sin søn Gunnar med nyheden om at der hang en mærkelig faldskærm i naboens frugttræ. 20 årige Gunnar var modstandsmand, og sprang ud af sengen for at se på hvad det var for noget. Han var godt klar over at det måtte være noget vigtigt, og de fik båret det hele ind i deres hus. Det var en pakke, ikke en container, og ved udpakningen fandt de en stor kuffert og en meget, meget tung pakke, som de ikke vidste hvad var. Fru Rasmussen skyndte sig at brænde faldskærmen og indpakningen i deres gruekedel. Gunnar var en modig ung mand. Han gjorde sig klar til at gå på arbejde som normalt, og gik ned til byen bærende på den store tunge kuffert. Hans hjerte må have

banket helt vildt, hvad hvis han blev opdaget af tyskerne og standset. Hvordan kunne han forklare hvad der var i kufferten, når han ikke en gang selv viste hvad det var? Han nåede frem til herretøjsbutikken hvor han arbejdede, og fik afleveret kufferten til en anden modstandsmand. Pakken viste sig at indeholde en eureka radiosender, og den kom i brug hos en modtagegruppe.

Militærvej 9 og 11

Tilbage på Ny Holstedvej, Gartnervej og Militærvej knoklede de modstandsmænd, som var dukket op ved 6-tiden med at få læsset containerne op på en lastbil. Maskinpistolbevæbnede vagtposter blev sat på vagt. De var klar, og parate til at skyde hvis tyskerne dukkede op. Beboerne kiggede på, meget til forundring for en modstandsmand, for som han sagde *"det var egentlig fantastisk, at folk turde stå og glo på os, for var der blevet ildkamp, var det gået ud over skyldige og uskyldige"*. Da lastbilen kørte mod et gemmested sad fire mænd bag på vognen med maskinpistoler i skudstilling. Beboerne stod stadig som tilskuere og råbte hurra. Ifølge modstandsmanden var det *"et pragtfuldt syn, som vi aldrig glemmer; morgenen var skøn, og folk i en ejendommelig ophidset stemning"*.

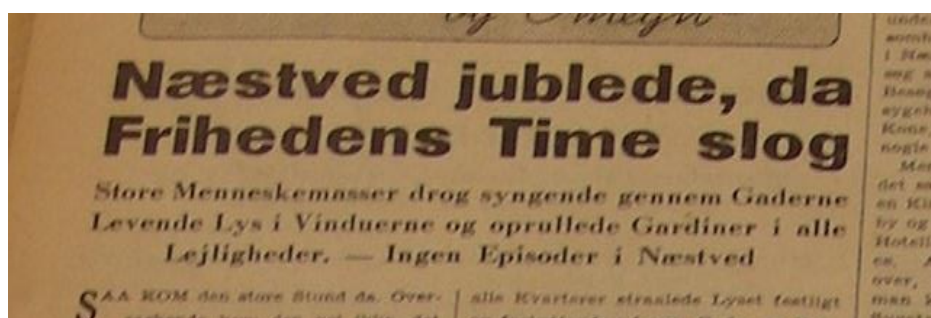
Nogle af containerne var gået i stykker, og våben, patroner og sprængstof lå spredt over det hele. De ting skulle samles sammen og fjernes, noget blev gemt i mergelgraven ved Kilden, og andet i Kalbyrisskoven. Flere beboere tog lidt våben til sig, og en del store drenge, som nysgerrigt havde kigget på, og som gav en hånd med ved oprydningen, så deres snit til at snuppe nogle småting. Ved 11-tiden gav den bombesagkyndige endelig besked til luftværnet om de to containere med sprængstof. De skulle fjernes på en forsvarlig måde. Luftværnet meddelte videre til luftmeldecentralen i København, og så var tyskerne underrettet. Det må have været meget nervepirrende at sidde den eftermiddag og vente på at tyskerne dukkede op. Tyskerne kunne jo godt regne ud at der var blevet smidt mere end de to containere med sprængstof som stadig var der. Hvor var containerne henne nu, og hvem havde fjernet dem?

De dukkede op hen på eftermiddagen. Det var skræmmende at få huset undersøgt af tyskerne. Det husker Edith tydeligt i dag 70 år senere. Et andet sted havde de gemt nogle våben i hønsehuset. Tyskerne var på vej op ad indkørslen til huset. Snarrådigt skyndte faderen at stille snapseflasken på bordet for at aflede deres opmærksomhed. Imens sønnen, som var modstandsmand, røg ud af bagdøren i sine sivsko og ned på marken bagved. Heldigvis vendte tyskerne om, og de slap for en husundersøgelse. Flere beboere fra de huse hvor man tydeligt kunne se skader, blev arresteret. De blev kørt ned til Grønnegades kaserne hvor de

blev afhørt. Efter et par dage var alle dog fri igen. De var sådan set uskyldige, de havde fået containerne smidt på deres ejendomme ved en fejltagelse, og det var ikke dem som var stukket af med det hele.

Et par dage efter nedkastningen skrev et af de illegale blade, at der var for meget "løs snak" om nedkastningen. Næstved Tidende bragte en advarsel til forældre, hvor de bad dem kontrollere om deres børn skulle have fundet sprængstoffer, eller andre farlige genstande som de havde tænkt sig at lege med. En del forældre fandt ting og sager hos deres børn, og afleverede det til brandvæsenet. Jeg ved ikke om det har nogen forbindelse med nedkastningen i februar, men en frygtelig ulykke skete nogle uger senere. To drenge var ude og lege en eftermiddag i Kalbyrisskoven. Det stod i avisen at de samlede anemoner, jeg ved ikke om jeg helt tror på det. Det de fandt i skovbunden var imidlertid ikke blomster, men nogle håndgranater. De to "raske drenge" var selvfølgelig nysgerrige og pillede ved granaterne. Så prøvede de at kaste en af dem mod en sten for at se om den vil give en knald. Det gjorde den ikke. Men ved næste kast eksploderede granaten med et brag. Kurt Pedersen blev dræbt på stedet, 13 år gammel. Hans kammerat Kjeld Hansen, 12 år, overlevede med slemme sår på låret, den ene arm og i maven.

Den 4. maj var der mange flyvevarslinger, og de var langvarige. Sirenerne hylede flere gange i løbet af dagen. Om aftenen kom nyheden alle havde håbet, ventet på og kæmpet for. Frihedsbudskabet – Tyskland havde kapitulert. Klokken var halv ni, det var lige som solen var ved at gå ned. Folk jublede og denne enestående aften skulle fejres. Befrielsesnatten. Hvordan skulle man gøre det? Det var meget nemt. Mørklægningsgardinerne skulle ned. Og ned kom de, nu behøvede man ikke længere at mørklægge Danmark om aftenen. De fjendtlige fly, de britiske og amerikanske, som man før skulle dække sig til for, var jo befrierne. Ikke nok med at man hev de sorte gardiner ned, folk tændte levende lys og stillede dem i vinduerne. Særligt smukt så det ud på sygehuset, ikke det nye højhus, som ikke var bygget den gang, men de flotte gamle bygninger ved siden af. Der var levende lys i alle vinduer. Det så fantastisk ud, tænk bare, lys om aftenen efter 5 års mørke. Det blev et symbol på 4. maj og befrielsen, levende lys i vinduet.

Der gik kun få dage før der var engelske tropper i byen. De fik en overvældende varm velkomst af byens borgere. I forbindelse med fejringen af befrielsen kom desuden en delegation af betydningsfulde militære personer til Næstved. Det var cheferne fra SOE, den hemmelige organisation i London, som havde stået for nedkastningen af våben og ammunition til modstandsbevægelsen. Der blev stillet op til parade på pladsen ved Hotel Vinhuset, flere hundrede af Næstveds modstandsfolk, flot udstyret med de våben, som var blevet kastet ned til dem. De fine holdt taler og danskerne viste gæsterne at de havde styr på udstyret f.eks eurekaen.

Der var to kvindelige officerer med. Kaptajn Elizabeth Burruss og Sergeant Stella Conway- Gordon. De damer havde været mellemed mellem flybesætningerne og danskerne, og havde stået for meldingerne sendt via BBC. Gunnar Rasmussen var med til paraden og de kvindelige officerer blev spurgt til fejlnedkastningen over Næstved. De fortalte at flybesætningen havde været meget kede af det, da de nåede hjem. Det havde været dårligt vejr den nat, og de var kommet på afveje. De havde set lidt blinkende lys som de aflæste som signalet. Det var formentlig blinkende lys fra jernbanelinjerne de havde fejllæst, og havde så smidt pakken med eurekaen og de 24 container.

Nedkastningen over Næstved var en hændelige uheld, det var ikke fordi piloten og navigatøren var dårlige til deres arbejde. Godt ingen kom til skade. Flybesætningen overlevede krigen. Piloten William Gunton blev belønnet med en fornem medalje for sine mange missioner flot udført med præcision og entusiasme. 69 allierede flyvere mistede livet ved nedkastningsoperationer til den danske modstandsbevægelse. I alt 6300 container blev nedkastet.

Piloten William Walther Guntons medaljer

Faldskærme

Faldskærme til containere var af bomuld i forskellige farver, og det fungerede til en vis grad som en kode for hvad containerne indeholdt. De kunne være røde, orange, blå, gule eller grønne. Faldskærmene blev samlet sammen, og lige så snart de var kommet væk fra nedkastningsstedet og i sikkerhed blev de gerne brændt. Fru Rasmussen som I hørte, brændte faldskærmen de fandt i frugttræet med det samme. Det var fornuftigt gjort. Stof var imidlertid en mangleware under krigen og nogle folk synes det var en skam bare at brænde de mange meter stof. Godt en måned før befrielsen blev 24 containere nedkastet ved Rappenborgskoven. De blev kørt ud til en gård på Enø, også faldskærmene. Tingene blev gemt under et dobbelt loft i en udebygning. Datteren til modstandsmanden Hansen, som boede her fik syet en kjole ud af en af faldskærmene, og den brugte hun til sin dimission fra gymnasiet nogle uger senere.

Kilder:

Allan Huglstad: Kiv og krig – Næstvedegnen 1939-1945

Hans A. Schrøder, Anders D. Henriksen: Table Jam 231 – Våben til Modstandsbevægelsen

Næstved Arkiver

Næstved Tidende

<http://www.tempsford-squadrons.info/>